

FILozOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav obecné lingvistiky

výklad, že pozornost se neupírá k *sám* jako odkazujícímu na objektivový patiens (fj, na roli), ale pouze na subject (fj, na gramatickou funkci, sémantický agens a patiens v jednom), z čehož by plynná shoda se subjektem, ale nevyhovívá to nutně nic o syntaktické kategorii samotného *sě*.

Jak bychom si mohli v rámci předloženo analytického přístupu vysvětlit, *expanzi reflexiv*“ (Němce), tj. pronikání morfému *sě* i ke slovesům, která jsou a priori intranzitivní, a tudíž u nich nemůže jít o prostou ztrátu tranzitivnosti tím, že se reflexivizují? Tento vývoj jistě nebyla jen náhoda nebo „chyba“ a bylo by zajímavé a užitečné zamyslet se nad tím, jak by se doložena expanze dala motivovat. Tato otázka je vlastně reakcí na tvrzení na str. 72, že u původních intranzitivů nejde o spontánnostní funkci *sě*; zdá se mi, že ve skutečnosti se nabízí poněkud sofistikovanější formálace vztahu obou typů sloves (původně tranzitivních a prvodně netranzitivních).

Dalo by se uvážovat o tom, že *dětiť sě* je na pomezí spontánní a deagenitivní funkce? Vzhledem k významu nereflexivního *dětiť* „dělat něco někomu“ se taková interpretace aspoň v principu také nabízí.

Práce je napsána přehledně, autor postupuje velmi metodicky a v průběhu celé práce neztrácí ze zřetel základní hypotézu, kterou svoje badání zahrnoval. Text je opatřen bohatým a smysluplným poznámkovým aparátem, i když některé poznámky pod čarou jsou natolik zvažně pro autorovu argumentaci, že mohly být spíše zapracovány do hlavního textu. Bibliografie svým rozsahem i volbou jednotlivých položek více než odpovídá požadavům kladeným na diplomový výzkum, vhodně kombinuje domácí i zahraniční zdroje a také příspěvky deskriptivní i teoretické.

Celkově touto prací autor prokázal badatelskou úroveň, která zcela odpovídá nárokům kladeným na rigorózní řízení, jak po stránce formální, tak obsahové. Jako podklad pro rigorózní řízení ji proto bez výhrad doporučuji.

Doc. Miroslava Friedová, Ph.D.

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Ústav obecné lingvistiky

Praha, 30. září 2013

nam. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00016208 DÍČ: CZ00016208

Tel.: (+420) 221 619 260
Fax: (+420) 221 619 260

ulug@ff.cuni.cz
http://ulug.ff.cuni.cz

FILozOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav obecné lingvistiky

HODNOCENÍ RIGORÓZNÍ PRÁCE

Distribuce a funkční využití staročeského reflexiva „sě“

Bc. Jiří Pergler

Předložena rigorózní (původně diplomová) práce je vůbec prvním systematicky pojatým pokusem o popis tří gramatických kontextů pro používání morfému *sě* ve staré češtině. Ze širokého spektra jeho možných funkcí se autor zaměřil na ta užití, která nejzřetelněji zapadají do obecné hypotézy o postupné gramatikalizaci tohoto reflexivního morfému, jež předpokládá vývoj od plnohodnotného reflexivního zájmena směrem ke gramatické částici.

Práce je rozčleněna do osmi kapitol, které čtenáře vedou v promyšleném sledu od současněho stavu vědění, jak je prezentováno v české lingvistické literatuře, přes popis metody sběru dat i povahy jazykového materiálu, k analýze jednotlivých funkcí a nakonec k formální nejen obecných závěrů o zkoumaných jevech, ale také výhledů směrem k dalšímu možnému výzkumu. Hlavní přínos lze shnout do několika rovin. (i) Kritická reflexe relevantní literatury k danému tématu nejenže ukazuje autorovu schopnost orientovat se v materiálově bohaté, ale také velmi spleťte a teoreticky nesnadno uchopitelné literatuře, ale zároveň představuje užitečný zdroj přehledné užitých informací pro kohokoli, kdo by se tématu věnoval. (ii) Byť jde o práci primárně deskriptivní, je ukorvona v současných teoretických přístupech a je založena na velmi jemné analýze, citlivé k detailu, včetně důsledného rozlišování kritérií relevantních pro starou češtinu v kontrastu ke kritériím planým pro češtinu novou. (iii) Analýza materiálu vede k řadě nových pozorování a empiricky pečlivě doložených závěrů v oblasti, která sice dlouhodobě přitahuje pozornost lingvistů, ale zatím nebyla uchopeána tak celostním a systematickým způsobem, jak k věci přistoupil autor této diplomové práce, a už vůbec ne v diachronní perspektivě. Tady stojí za vyzdvížení zejména úloha jednotlivých faktorů, které autor identifikoval jako podstatné pro určování prototypických realizací jednotlivých funkcí (vid, živoucnost podmětů, osoba a případně číslo podmětového referentu, jakož i šíře času/způsobů), a jejich souhra při profilování jednotlivých funkcí.

Výsledný text nabízí řadu zajímavých interpretací a nových souvislostí, ale místy mohl jít autor ještě o něco dále a dotáhnout některé analytické argumenty. Následující poznámky se týkají právě takových otázek, které nabízejí podněty k dalšímu přemýšlení a zpracování některých detailů:

- Odkazování k doplňkové kongruenci u výrazu *sám* pro účely hodnocení, zda jde o *sě* v platnosti zájmena, nebo už nežádně užití, je asi méně přikázané, než se tradičně přijímá (jak ostatně autor také připouští). Nejednoznačnost příkladů č. 53-54 (str. 55) naznačuje, že rozlišení, kdy se odkazuje k patientu/objektu vs agentu/subjektu, je ve staré češtině ještě méně zřetelné než v češtině nové. Analýza na str. 58 podporuje spíš

nam. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00016208 DÍČ: CZ00016208

Tel.: (+420) 221 619 260
Fax: (+420) 221 619 260

ulug@ff.cuni.cz
http://ulug.ff.cuni.cz